

7.6 Umění a kultura

7.6.1 Hudební výchova

1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
2	2	0	0

Charakteristika předmětu

A. Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Organizace výuky:

Vyučovací předmět Hudební výchova vychází z obsahu vzdělávací oblasti Umění a kultura, oboru hudební výchova v RVP G.

Hudební výchova vede žáka k porozumění hudebnímu umění a kultivování hudebního projevu prostřednictvím hudebních činností (vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových, poslechových). Žák může uplatnit svůj individuální hlasový potenciál při sólovém, skupinovém i sborovém zpěvu, individuální instrumentální dovednosti při doprovodu zpěvního projevu, poslechové dovednosti při poznání hudby a orientaci v žánrových a stylových podobách. Prohlubuje znalosti a rozvíjí dovednosti v těchto okruzích činností:

- vokální (jednohlasý zpěv, vícehlasý zpěv, intonace);
- instrumentální (podle individuálních možností, hra na hudební nástroje, doprovody);
- hudebně pohybové;
- recepcce, reflexe (vnímání hudby, rozbor forem, hodnocení hudby).

Předmět zahrnuje tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Před zahájením studia žáci volí jednu ze dvou možností oboru Umění a kultura, a to buď hudební, nebo výtvarnou výchovu. Hudební výchova je pak vyučována v 1. a 2. ročníku s dotací 2 hodiny týdně. Výuka probíhá formou dvouhodinového bloku.

Vyučování probíhá v odborné učebně hudební výchovy, vybavené audiovizuální technikou, pianinem, kytarami, ukulelemi, keyboardem, sopránovými zobcovými flétnami, kontrabasem, houslemi, rytmickými nástroji. Dle potřeby je k dispozici multimediální učebna s promítacím plátnem a dataprojektorem a aula gymnázia s klavírem.

Podle možností a nabídky uměleckých agentur se nabízí možnost návštěvy koncertů a pořadů z oblasti hudební kultury.

B. Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

Učitel:

- zadává referáty na dané téma, a tak rozvíjí schopnost vyhledávat a získávat informace z různých informačních zdrojů, žáci samostatně hodnotí ukázky, hudební žánry;
- výkladem seznamuje žáky s odbornými pojmy z oblasti hudby;
- postupným pronikáním do hudebního oboru vede žáka k uvědomění si významu hudební výchovy pro život;
- vede žáka k užívání správné hudební terminologie, k orientaci v notovém zápise.

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- používá hudební ukázky a následně vede žáky k diskusi, při které žák poznává hudbu v různých žánrových i funkčních podobách;
- vede žáky k analýze dané hudební ukázky a k vydělování podstatných hudebních znaků;
- citlivě vede žáka k využívání jeho individuálního hlasového potenciálu při zpěvu a k uplatňování zásad hlasové hygieny;
- názornou ukázkou a stálou kontrolou vede žáka k používání dostupných hudebních nástrojů při společných a individuálních hudebních činnostech.

Kompetence komunikativní

Učitel:

- vytváří podmínky k hudebnímu nebo hudebně pohybovému dialogu mezi žáky;
- vede žáka prostřednictvím řízené diskuse k jasnému a srozumitelnému vyjadřování myšlenek a názorů, vytváří podmínky pro vzájemné sdělování pocitů a hudebních představ.

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- navozuje situace, které vedou k rozvíjení sebedůvěry žáků a vědomí vlastních možností a k vzájemné úctě a toleranci;
- v hodinách hudební výchovy vytváří prostor pro společnou práci, pro práci v týmu, kde si žák hledá své pozice, pomáhá a upevňuje mezilidské vztahy.

Kompetence občanské

Učitel:

- vytváří možnosti pro žáka se skupinově i individuálně prezentovat před známým i neznámým publikem na soutěžích a přehlídkách organizovaných školou.

Kompetence k podnikavosti

Učitel:

- pomáhá odhalit žákům jejich schopnosti a rozvíjet je pomocí školních i mimoškolních akcí;
- učitel zapojuje žáky do skupinových, třídních nebo školních projektů a odborně jim pomáhá.

Kompetence digitální

Učitel:

- vede žáky ke zpracování a demonstrování projektů pomocí digitálních aplikací;
- vytváří příležitosti pro využití digitálních aplikací, které umožňují vytváření kvízů, myšlenkové mapy o hudebním období, skladatelích;
- vytváří zadání, která vedou žáky k vyhledávání, posouzení a vysvětlení relevantních informací z webových stránek dle vlastního výběru nebo stránek doporučených učitelem;
- vytváří příležitosti, při kterých žáci zvolí vhodný formát pro zpracováváný digitální obsah;
- vede žáky k aplikování znalostí o autorských právech a k bezpečnosti v internetovém prostředí při stahování ukázek a sdílení digitálně zpracovaných úkolů.

1. ročník

2 hodiny týdně

Produkce

Očekávané výstupy

Žák:

- využívá svůj individuální pěvecký potenciál při zpěvu, při mluvním projevu vede svůj hlas zněle a přirozeně, správně artikuluje, logicky člení větu (obsah sdělení), uplatňuje zásady hlasové hygieny v běžném životě
- využívá jednoduché a podle vybavení školy i složitější hudební nástroje ve spojení s digitálními technologiemi při individuálních či společných hudebních aktivitách a přiměřeně svým hudebním schopnostem a dovednostem používá hudební nástroje jako prostředek sdělování hudebních i nehudebních myšlenek a představ
- reaguje na hudbu pohybem, ztvárňuje ji úměrně svým hudebním schopnostem a pohybovým dispozicím; pohyb ve spojení s hudbou využívá k vyjádření vlastních představ a pocitů
- orientuje se v zápise jednoduchých, případně i složitějších vokálních, instrumentálních i vokálně-instrumentálních písní a skladeb; na základě svých individuálních hudebních schopností tyto skladby realizuje
- vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti; dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě

Učivo

Vokální činnosti:

Kultivace pěveckého a hlasového projevu, hlasová hygiena
Intonační a rytmická cvičení
Orientace v notovém zápisu
Sólový a sborový zpěv
Zpěv umělých a lidových písní

Instrumentální činnosti:

Durová stupnice a tónina
Intervaly
Základní harmonické funkce
Kytarové značky
Tvorba jednoduchých melodických a rytmických doprovodů
Hra doprovodů na dostupné hudební nástroje
Orientace v notovém zápise instrumentálních kompozic
Notopis, italské hudební názvosloví

Hudebně pohybové činnosti:

Pohybový doprovod, taktování
Tanec jako způsob komunikace
Pohybové vyjádření hudby

Recepce a reflexe

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevených až po konvenční
- na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu; uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci
- uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí
- vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti

Učivo

Poslechové činnosti:

Hudební styly a žánry artificiální hudby, funkce hudby
Charakteristické hudební znaky jednotlivých slohů
Zařazení díla do historického a sociálního kontextu
Hudební dílo jako poselství
Duchovní a světská hudba jednotlivých období
Lidová hudba

Hudba pravěku a starověku

Evropská hudba středověku - chorál, ars antiqua, ars nova
Renesance - hudební formy, osobnosti, česká hudební renesance

- objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu
- objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“
- vyděluje podstatné hudební znaky z proudu znějící hudby, rozpoznává hudebně výrazové prostředky užívané ve skladbě, uvědomuje si hudební formu díla a k dílu přistupuje jako k logicky utvářenému celku
- popisuje a na vybraných hudebních dílech (částech hudebního díla) ukáže důležité znaky tvorby a interpretace, vysvětlí, v čem tkví originální a nezaměnitelný přínos skladatele a interpreta, možná poselství sdělovaná prostřednictvím hudby na základě svých schopností, znalostí i získaných zkušeností dešifruje a interpretuje
- interpretuje hudbu na základě vědomostí a individuálních hudebních schopností; vytváří vlastní soudy a preference, které dokáže v diskusi obhájit
- orientuje se ve vývoji hudebního umění; uvědomuje si rozdílnost hudebního myšlení v jednotlivých etapách, rozlišuje hudební slohy podle charakteristických hudebních znaků, na základě historických, společenských a kulturních kontextů popisuje podmínky a okolnosti vzniku hudebního díla
- odliší hudbu podle jejího stylového zařazení, významu a funkce, rozpozná vhodnost či nevhodnost využití určité hudby v konkrétních situacích
- uvědomuje si roli hudebního průmyslu v současném světě; popisuje možnosti využití hudby v „mimohudební“ oblasti a je schopen poukázat na příklady jejího zneužívání
- uvědomuje si rozdílnost přístupů jednotlivých lidí k hudbě a hudební tvorbě, vnímá hudbu jako způsob prezentace vlastních idejí a názorů i idejí, pocitů a názorů ostatních lidí a na základě toho je schopen se s hudbou ztotožnit či ji odmítnout

Baroko - hudební formy, osobnosti, české hudební baroko

Vývoj nonartificiální hudby Evropy a Severní Ameriky:

- 2. polovina 19. století
- 1. polovina 20. století

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova – Seberegulace, Spolupráce a soutěž, Poznávání a rozvoj vlastní osobnosti
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Žijeme v Evropě, Evropské kulturní kořeny a hodnoty, významní Evropané z českého prostředí – dějiny hudby

2. ročník

2 hodiny týdně

Produkce

Očekávané výstupy

Žák:

- využívá svůj individuální pěvecký potenciál při zpěvu, při mluvním projevu vede svůj hlas zněle a přirozeně, správně artikuluje, logicky člení větu (obsah sdělení), uplatňuje zásady hlasové hygieny v běžném životě
- využívá jednoduché a podle vybavení školy i složitější hudební nástroje (keyboards, keyboardy ve spojení s digitálními technologiemi) při individuální či společných hudebních aktivitách a přiměřeně svým hudebním schopnostem a dovednostem používá hudební nástroje jako prostředek sdělování hudebních i nehupebních myšlenek a představ
- reaguje na hudbu pohybem, ztvárňuje ji úměrně svým hudebním schopnostem a pohybovým dispozicím; pohyb ve spojení s hudbou využívá k vyjádření vlastních představ a pocitů

Učivo

Vokální činnosti:

Kultivace pěveckého a hlasového projevu, hlasová hygiena
Intonační a rytmická cvičení
Orientace v notovém zápisu
Sólový a sborový zpěv
Zpěv umělých a lidových písní

Instrumentální činnosti:

Mollová stupnice a tónina, mollový trojzvuk
Basový klíč, rozsah not v basovém klíči
Transpozice melodií
Bluesová dvanáctka
Kytarové značky
Akordy a jejich obraty
Tvorba jednoduchých melodických a rytmických doprovodů
Hra doprovodů na dostupné hudební nástroje
Hra jednoduchých instrumentálních kompozic
Orientace v notovém zápise instrumentálních kompozic

Hudebně pohybové činnosti:

Pohybový doprovod, taktování
Tanec jako způsob komunikace
Pohybové vyjádření hudby

Recepce a reflexe

Žák:

- vyděluje podstatné hudební znaky z proudu znějící hudby, rozpoznává hudebně výrazové prostředky použité ve skladbě, uvědomuje si hudební formu díla a k dílu přistupuje jako k logicky utvářenému celku
- popíše a na vybraných hudebních dílech (částech hudebního díla) ukáže důležité znaky tvorby a interpretace, vysvětlí, v čem tkví originální a nezaměnitelný přínos skladatele a interpreta, možná poselství sdělovaná prostřednictvím hudby na základě svých schopností, znalostí i získaných zkušeností dešifruje a interpretuje

Poslechové činnosti:

Hudební styly a žánry umělé hudby, funkce hudby
Charakteristické hudební znaky jednotlivých slohů
Zařazení díla do historického a sociálního kontextu
Hudební dílo jako poselství
Klasicismus - hudební formy, osobnosti, český klasicismus
Romantismus - hudební formy, osobnosti, národní školy, český romantismus
Impresionismus
Hudba 20. století

- interpretuje hudbu na základě vědomostí a individuálních hudebních schopností; vytváří vlastní soudy a preference, které dokáže v diskusi obhájit
- orientuje se ve vývoji hudebního umění; uvědomuje si rozdílnost hudebního myšlení v jednotlivých etapách, rozlišuje hudební slohy podle charakteristických hudebních znaků, na základě historických, společenských a kulturních kontextů popíše podmínky a okolnosti vzniku hudebního díla
- odliší hudbu podle jejího stylového zařazení, významu a funkce, rozpozná vhodnost či nevhodnost využití určité hudby v konkrétních situacích
- uvědomuje si rozdílnost přístupů jednotlivých lidí k hudbě a hudební tvorbě, vnímá hudbu jako způsob prezentace vlastních idejí a názorů i idejí, pocitů a názorů ostatních lidí a na základě toho je schopen se s hudbou ztotožnit či ji odmítnout
- uvědomuje si roli hudebního průmyslu v současném světě; popíše možnosti využití hudby v „mimohudební“ oblasti a je schopen poukázat na příklady jejího zneužívání
- upozorní na ty znaky hudební tvorby, které s sebou nesou netoleranci, rasismus a xenofobii, a dokáže se od takové hudby distancovat
- vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti; dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě
- vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční
- na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu; uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci
- uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí
- vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti
- objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu

Hudební styly a žánry nonartificiální hudby
Skladatel a interpret
Hudba jako druh generační výpovědi
Rhythm and blues
Country and western
Rock and roll
Britský rock
Folk music
Underground
Směry v moderní populární hudbě 70.-90. let 20. století

- objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“
- dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu

Průřezová témata

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Žijeme v Evropě
Mediální výchova – Účinky mediální produkce a vliv médií
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Žijeme v Evropě, Evropské kulturní kořeny a hodnoty, významní Evropané z českého prostředí – dějiny hudby